

Планирање неге унапред

Водич за пацијенте

3. верзија

Служба тумача

Молимо затражите тумача ако желите да с неком здравственом службом причате на свом језику.

© Department of Health, State of Western Australia (2017).
All information and materials in this Guide are protected by copyright. Copyright resides with the State of Western Australia. Apart from any use permitted by the *Copyright Act 1968* (Cth) the information in this Guide may not be published, or reproduced in any material whatsoever, without express permission of the WA Cancer and Palliative Care Network, Western Australian Department of Health.

Захваљујемо се Канцеларији јавног заговорника (*Office of the Public Advocate*) на њиховој интернет страници www.publicadvocate.wa.gov.au која нам је била користан извор информација.

Предложени цитати

Министарство здравља Западне Аустралије
Планирање неге унапред: Водич за пацијенте. Пертх: Мрежа за рак и палијативну негу Западне Аустралије, Министарство здравља, Западна Аустралија; 2017.

Важна изјава о ограниченој одговорности (disclaimer)

Сврха информација у овом водичу није да оне буду свеобухватне. Исто тако, наша намера није да се на њих ослањате, нити бисте то требали, као замену за правни или било који други стручни савет. Ако имате неки правни проблем, требате да потражите неовисан правни савет који ће се односити на ваше специфичне околности.

Планирање неге унапред

Планирање неге унапред (Advance Care Planning) је континуисана дискусија између пацијената и њихових неговатеља, породице и здравствених стручњака о пацијентовим вредностима, уверењима и опцијама лечења и неге. У њој се пре свега усредоточује на жеље пацијената везане уз њихово лечење и негу у будућности ако они сами више не буду у стању да доносе или изразе своје одлуке у часу када им то буде потребно.

У овом водичу је приказан преглед Планирања неге унапред.

Садржај

Попречајте с неким ко вам је близак	4
Саберите мисли	5
Попречајте са својим лекаром	6
И други могу да помогну	7
Изјасните се шта мислите – напишите своје мисли	10
Друге ствари	13
Обавештавање других	14
Поступак доношења одлука о лечењу које није хитно	15
Даљње информације	16
Појмовник	17

Попречајте с неким ко вам је близак

Разговор са својим драгим особама о томе шта бисте желели када будете при крају свог живота или у случају ако бисте постали онеспособљени, је нешто шта многим није угодно. За већину особа, када постану онеспособљени или су при крају живота, ствари не испадну баш онако како би они хтели.

Због неког хроничног или смртоносног оболења можемо да изгубимо способност доношења одлука о томе како бисмо хтели да се с нама поступа у задњим месецима или данима нашега живота, тако да је важно да својим ближњима унапред дате до знања шта бисте желели.

Најбољи начин да то урадите је да попречате с неким ко вам је близак као што су ваш супружник/партнер, родбина или пријатељи о томе шта бисте хтели у вези ваше неге и лечења.

Можда имате неке чврсте жеље о томе шта бисте хтели да се деси. Нека од питања за разматрање су:

- Какву врсту неге бисте хтели или какву не бисте прихватили?
- Да ли бисте хтели да вас оживљавају ако вам срце стане или престанете дисати?
- Где бисте хтели да вам се пружа нега?
- Да ли има нешто специјално шта бисте хтели да буде уз вас?
- Да ли има нешто или неко кога не бисте хтели да буде с вама?

Када будете причали са својим вољенима, можда буде изнесено много мисли и осећаја. То може да буде уједно и узнемиравајуће али и утешно. Нормално је да избегавате да причате о стварима које вам стварају nelaгоду. Међутим, на крају ће ипак доћи време када до таквог разговора вероватно мора да дође.

Иако вам то избегавање можда пружи краткотрајну утеху, на крају ће вероватно још више да повећа тескобу код вас, ваше породице и пријатеља. Ако они који су вам блиски буду суочени с доношењем важних одлука о стварима које се тичу вашег живота, то на њих може да врши велики притисак. Зато им дајте до знања шта стварно желите.

Може доћи време кад више нећете бити у стању да изразите шта бисте волели. Зато својим вољенима то реците сада тако да буде лакше и њима и вама.

Саберите мисли

Проучите разне опције у вези неге и узмите у обзир све околности. На пример, можда неће бити могуће да вам се нега пружи код куће ако се ваше стање погорша. Зато би можда било добро да са својим здравственим радницима, Трајним старатељем или породицом размотрите нека друга решења која су вам на располагању.

Неке од ствари које бисте хтели биће у вези ваше здравствене неге, а неке ће бити у вези других ствари личне природе.

Неки од примера за узети у обзир могу укључивати:

- Ваш избор о томе да ли бисте желели да се о вама старају код куће, у болници, неговалишту или хоспицију.
- Кога бисте хтели да вас посећује када потпуно онемоћате или сте при крају свога живота.
- Како бисте хтели да се поштују ваша верска и духовна уверења приликом пружања неге
- Ваша удобност – на пример, да ли радије желите купање у кади или под тушем, спаванје с упаљеним или с угашеним светлом
- Решења за практичне бриге, као што су ко ће да пази на вашег кућног љубимца
- Писање опоруче или казивање другима где се она налази
- Саопштавање било којих појединости или шта бисте хтели у вези сахране
- Које ствари бисте желели да буду уз вас када изгубите своју способност или будете при крају живота:
 - Омиљене фотографије
 - Комаде одеће или познати или драги предмети који вам нешто значе
 - Ваш избор музике која ће се свирати.
- Личне поруке породици и пријатељима
- Одлуке везане уз лечење које су вама прихватљиве или нису прихватљиве
- Ствари које не желите.

Сада је време да застанете, размислите и поразговарате о томе. Можда ће бити корисно да прикупите информације од својих здравствених радника, породице и пријатеља, или других особа као што су саветник за духовна питања, психолошки саветник, група за подршку или интернет.

Попричајте са својим лекаром

Већ сте разговарали са својом породицом, пријатељима и/или Трајним старатељем и дали сте им на знање шта бисте хтели. Сада исту ствар треба да кажете и свом лекару и/или другим здравственим радницима који се брину о вама.

Са својим здравственим радницима будите искрени . Они су ту да вам помогну и биће им драго да чују јасна упутства о томе какву негу бисте хтели у будућности. Поведите са собом некога за подршку ако то желите.

Сазнајте од здравствених радника који вас лече какву болест имате ако то већ не знате.

Неке ствари за узети у разматрање у вези ваше болести:

- Како ће то да се одрази на вас?
- Какве ће бити последице било којег евентуалног лечења?
- Каква ће палијативна нега бити на располагању?

Сада је тренутак да својим здравственим радницима дате до знања шта мислите и шта желите у вези опција лечења које су на располагању попут:

- Да ли желите да вас оживљавају ако вам стане срце?
- Да ли бисте хтели да вам дају храну и пиће путем инфузије?
- Да ли желите да донирате своје органе?

**Сада је време за такав разговор и да се
направи план**

Други који могу да помогну

Више о Планирању неге унапред можете да сазнате ако попричате с неким здравственим радником или када пронађете више информација на корисним интернет страницама.

Понекад сагледавање ствари из другачије перспективе може да буде корисно и да вам помогне у припремању Плана своје будуће неге.

Ово су неке од организација које могу да буду од користи:

Office of Multicultural Interest (Канцеларија мултикултуралног интереса)

Gordon Stephenson House

140 William Street,

PERTH WA 6000

Телефон: (08) 6551 8700

Translating and Interpreting Service (TIS) (Служба за тумачење и превођење -TIS)

Телефон: 13 14 50

Email: harmony@omi.wa.gov.au

Интернет страница: www.omi.wa.gov.au

Carers WA (Неговатељи)

182 Lord Street, PERTH WA 6000

Телефон: (08) 1300 227 377

Email: info@carerswa.asn.au

Интернет страница: www.carersaustralia.com.au

Palliative Care WA Inc (Палијативна нега)

15 Bedbrook Place, SHENTON PARK WA 6008

Телефон: 1300 551 704

Email: pcwainc@palliativecarewa.asn.au

Интернет страница: www.palliativecarewa.asn.au

Cancer Council WA (Веће за рак)

420 Bagot Road, SUBIACO WA 6008

Телефон: 13 11 20

Интернет страница: www.cancerwa.asn.au

Health Consumers' Council Western Australia (Веће корисника у здравству у Западној Аустралији)

Unit 6 Wellington Fair, 40 Lord Street,
EAST PERTH WA 6004
Телефон: 1800 620 780
Email: info@hconc.org.au
Интернет страница: www.hconc.org.au

Organ Donation (Даривање органа)

DonateLife Western Australia
Suite 3, 311 Wellington Street,
PERTH WA 6000
Телефон: (08) 9222 0222
Email: donatelife@health.wa.gov.au
Интернет страница: www.donatelife.gov.au

Ethnic Disability Advocacy Centre (Центар за заступање особа с инвалидитетом етничког порекла)

320 Rokeby Road
SUBIACO WA 6008
Телефон: (08) 9388 7455
Free call: 1800 659 921
Email: admin@edac.org.au
Интернет страница: www.edac.org.au

Изјасните се шта мислите – напишите своје мисли

Када једном будете начисти шта желите у вези свог будућег лечења, неге и личних ствари, било би пожељно да то изразите написмено.

У процесу планирања неге унапред може се испоставити да је потребно да испуните неколико различитих докумената да би се ваше преференције прописно забележиле и да би се могло (или морало) поступити у складу с њима када за то дође време.

Видите шта ће од следећег бити потребно у вашем случају.

Директиве за будућу здравствену негу

Директиве за будућу здравствену негу (Advance Heath Directive-(АХД) је формулар који је законски признат (по Закону о старатељству и управљању из 1990. (*Guardianship and Administration Act 1990*), а који садржи одлуке дотичне особе о давању пристанка или одбијању одређених здравствених третмана или захвата, укључујући и мере за потпомогнуто одржавање на животу и палијативну негу.

Да бисте направили АХД, морате:

- да имате 18 година или више
- да имате пуну законску способност. Одлуке везане уз лечење садржане у АХД формулару ступиће на снагу једино ако или када не будете у стању разумно да просуђујете код доношења одлуке о лечењу када се таква одлука буде од вас тражила. У таквим околностима и овисно о извесним ограничењима, ваш здравствени радник вам мора пружити или не сме да вам пружи лечење у складу с вашим жељама наведеним у АХД формулару.

Ако желите донети одлуке о свом лечењу које по закону морају да се поштују, онда вам се саветује да испуните АХД формулар.

Да бисте направили АХД, формулар можете набавити на следећи начин:

1. скинути га и штампати с

www.health.wa.gov.au/advancecareplanning

2. Email: acp@health.wa.gov.au

Или, можете да контактирате неког из WA Мреже за рак и палијативну негу (*WA Cancer and Palliative Care Network -WACPCN*) из Министарства здравља на **(08) 9222 2300** да вам се пошаље примерак дотичног формулара или за више информација.

Трајно старатељство

Друга опција коју бисте можда хтели да узмете у обзир је трајно старатељство (*Enduring Power of Guardianship* - ЕПГ). ЕПГ се односи на само старатељство као и на формулар на којем је службено написано то овлашћење како је признато по закону (по Закону о старатељству и управљању из 1990.). ЕПГ овлашћује особу коју сте би изабрали да у ваше име доноси важне личне одлуке као и одлуке везане уз начин живота и лечење ако икада дође до тога да не будете способни да те одлуке доносите сами. Та се особа назива Трајни старатељ.

На пример, можда желите свом трајном старатељу дати овлашћење да доноси одлуке у вези ствари попут тога где ћете да живите, које услуге за подршку можете да користите и какво ћете да имате лечење.

Трајни старатељ се не може овластити да доноси одлуке у вези имовине и финансијских ствари у ваше име; те се ствари могу решавати по Трајном пуномоћју (*Enduring Power of Attorney*) (видите испод).

Да бисте направили ЕПГ, морате:

- да имате 18 година или више
- да будете потпуно законски способни.

И особа коју именујете својим Трајним старатељем мора такође имати 18 година или више и бити потпуно законски способна.

Можете да именујете више од једног трајног старатеља као заједничке Трајне старатеље, али они морају поступати заједнички што значи да морају да буду сложни када буду доносили било коју одлуку која се тиче вас.

О томе колико ћете овлашћења дати свом Трајном старатељу одлучујете би сами када будете правили свој ЕПГ.

Ваш Трајни старатељ не може да доноси одлуке у вези ствари које сте ви већ навели у свом АХД формулару. Више информација о именовању свог Трајног старатеља можете добити ако назовете Канцеларију јавног заговорника (*Office of the Public Advocate*) на 1300 858 455 или ако посетите интернет страницу: www.publicadvocate.wa.gov.au

План о будућој нези

План о будућој нези је запис разговора о планирању ваше неге унапред и начин да се онима који се буду бринули о вама да до знања које су ваше личне жеље.

План о будућој нези може да укључује и неке детаље о вашим личним жељама који нису наведени у другим горе споменутиим службеним документима. Ту може да се забележи било који ваш захтев или порука који ће служити као водич особама које буду укључене у вашу негу и које буду водиле рачуна о разним стварима за вас.

У то могу спадати личне жеље које нису неопходно везане за здравље или лечење, а које ће здравственим радницима који се брину о вама, вашем Трајном старатељу и/или породици бити показатељ како бисте хтели да се поступа с вама и да ли имате икакав посебан захтев или поруку, попут:

- где бисте хтели да вам се пружа нега
- кога бисте хтели да вас посећује
- која је ваша омиљена музика.

План о будућој нези можете да направите тако што ћете испунити формулар приложен уз овај водич.

Живућа опорука

Назив 'живућа опорука' је израз који се понекад користи да се опише запис у којему особа саопштава своје жеље везане уз одлуке о својој предвиђеној здравственој нези у будућности, попут тога да ли ће дати пристанак или не на предложено лечење за које предвиђа да ће се десити у будућности. Сврха живућих опорука је да ступе на снагу кад особа која их је донела више не буде способна да донесе или изрази своје одлуке у вези своје здравствене неге.

Живуће опоруке могу укључивати:

- АХД-ове које су службено законски признате и обавезујуће за особе које су задужене за пружање неге
- 'Директиве обичајног права' (*Common law directives - CLD*), то јест, писане или усмене изјаве у којима су изражене жеље дотичне особе о томе које ће лечење да прихвати, а које не у конкретним ситуацијама у будућности. Не постоје службени захтеви везани уз директиве обичајног права. Међутим, знатне потешкоће могу да настану приликом утврђивања да ли је неки одређени CLD законски важећи и да ли треба да се поштује. Они се из тог разлога не препоручују.

Ако имате неке посебне преференције у вези лечења које желите да се поштују када будете изгубили способност доношења одлука, препоруча се да испуните АХД формулар.

Друге ствари

Приликом, доношења одлука у очекивању смањене способности и/или краја живота, можда би било добро да средите и друге ствари поред здравствене неге.

На пример, можете да именујете особу која ће управљати башом имовином и финансијским питањима ако ви сами не будете способни да то урадите. У ту је сврху потребан службени документ који се зове Трајно пуномоћје (*Enduring Power of Attorney* - ЕПА). Више информација о ЕПА документу можете добити из Канцеларије јавног заговорника (Види страницу број 16 за њихове контакт податке).

Ако то већ нисте учинили, важно је да направите опоруку како би сва ваша имовина након ваше смрти могла да се расподели у складу с вашим жељама. ЕПА документ то не покрива. Опоруке се с времена на време требају да се обнове и преиначе уколико дође до промене релевантних ствари (на пример, смрт извршиоца опоруке или наследника, растава). Канцеларија јавног повереника (*The Public Trustee*) можда може да вам помогне око тих формалности и/или да вам предложи неке релевантне стратегије (Видите страницу број 16 за њихове контакт податке).

Обавестите друге

Обавештавањем других о вашим одлукама везаним уз вашу негу добићете прилику да о тим одлукама продискутујете са својим ближњима.

Ако сте испунили неки документ о Планирању неге унапред (на пример, Директиве о будућој здравственој нези, План будуће здравствене неге или Трајно старатељство), важно је да ваши ближњи као и они који су укључени у вашу негу знају да сте испунили те документе и где се они налазе. Један примерак истих требао би да у свако доба буде доступан кључним особама.

Запамтите, други неће знати шта бисте ви радије хтели осим ако им то не саопштите.

Можда би било добро да размотрите и следеће:

- Да дате по један примерак свом специјалисти и/или лекару опште праксе (ГП) као и свим болницама у које редовно идете
- Да у својој торбици или новчанику држите неку картицу за упозорење, као што је АХД картица за упозорење (*alert card*), која ће Вашем здравственом раднику указивати где може да нађе дотични документ
- Да се региструјете код Medic Alert www.medicalert.org.au
Телефон 1800 882 222
- Да се региструјете за Моју здравствену евиденцију (*My Health Record*) www.myhealthrecord.gov.au Телефон 1800 723 471
- Да кажете својим ближњима где држите примерке својих докумената како би они знали где могу с лакоћом да их пронађу (на пример, на фрижидеру или где год обично држите своје још неплаћене рачуне)
- Да напишете листу свих особа које имају примерак ваших важећих докумената о Планирању неге унапред.

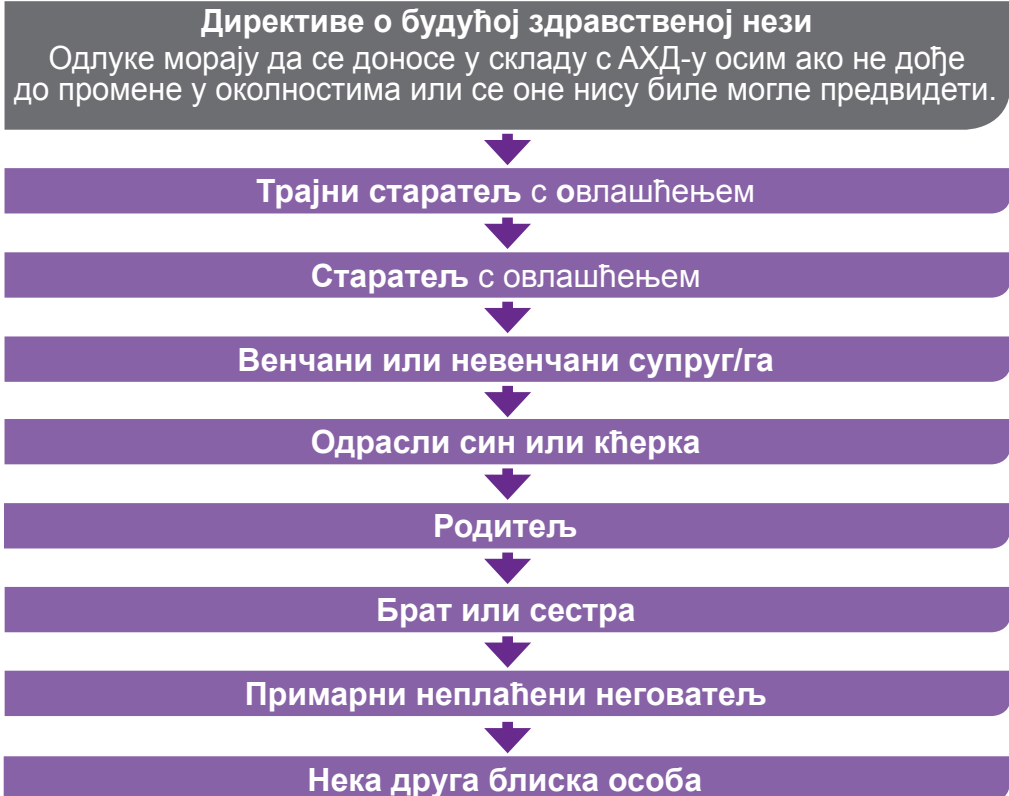
Поступак доношења одлука о лечењу које није хитно

Ако имате 18 година или више и способни сте да доносите своје сопствене одлуке, ви сами можете да одлучујете о свом лечењу (да пристанете на лечење или да га одбијете). Ако нисте у стању да доносите одлуке за себе, а потребно вам је неко лечење које није хитно, одлука о том лечењу доносиће се по хијерархији доносиоца одлука наведеној испод.

Ако немате испуњен одговарајући или важећи АХД формулар, надлежни здравствени радник ће затражити да такву одлуку донесе прва особа с те листе која има 18 година или више, која има пуно законско овлашћење, која буде доступна и која буде то хтела. Та се особа такође зове и 'одговорна особа».

Ако је потребна хитна интервенција како би вам се спасио живот или спречили непотребни болови, здравствени радници то могу да ураде и без да траже пристанак. Међутим, пристанак ће се тражити за континуисано лечење.

Хијерархија доносиоца одлука

Даљње информације

За више информација о било којем од доле наведених докумената, можете да контактирате:

Advance Health Directive (Директиве о будућој здравственој нези)

Министарство здравља – Канцеларија главног медицинског радника

Телефон: (08) 9222 2300

Email: acp@health.wa.gov.au

Интернет страница: www.health.wa.gov.au/advancecareplanning или www.healthywa.wa.gov.au/advancecareplanning

Поштанска адреса: PO Box 8172, Perth Business Centre, PERTH WA 6849

(Горња интернет адреса такође укључује и приступ е-Информацијама за самоиницијативно истраживање и учење)

Enduring Power of Guardianship (Трајно старатељство)

Office of the Public Advocate (Канцеларија јавног заговорника)

Телефон: 1300 858 455; ТТУ: 1300 859 955

Email: opa@justice.wa.gov.au

Интернет страница: www.publicadvocate.wa.gov.au

Поштанска адреса: PO Box 6293, EAST PERTH WA 6892

Enduring Power of Attorney (Трајно пуномоћје)

Office of the Public Advocate (Канцеларија јавног заговорника)

Телефон: 1300 858 455; ТТУ: 1300 859 955

Email: opa@justice.wa.gov.au

Интернет страница: www.publicadvocate.wa.gov.au

Поштанска адреса: PO Box 6293, EAST PERTH WA 6892

Will (Опорука)

Office of the Public Trustee (Канцеларија јавног повереника)

Телефон:

1300 746 116 (Опоруке, Оставштина преминулих и Трајно пуномоћје)

1300 746 212 (Управљање и заступане особе)

Email: public.trustee@justice.wa.gov.au

Интернет страница: www.publictrustee.wa.gov.au

Појмовник

У овом водичу следеће речи имају следећа значења:

Планирање неге унапред

Планирање неге унапред је континуисана дискусија између пацијената и њихових неговатеља, породице и здравствених стручњака о пацијентовим вредностима, уверењима, те опцијама у вези лечења и неге. У њој се нарочито усредоточује на пацијентове жеље у вези њиховог лечења и неге у будућности ако они више не буду могли да донесу или саопште своје одлуке онда када то буде потребно.

Пуна законска способност

Способност давања службене сагласности и разумевања последица навода из те сагласности.

Здравствени стручњак

Било која особа која обавља посао у некој дисциплини или професији на пољу здравства који укључује примену научног градива, укључујући и особе које припадају некој професији која је посебно дефинисана законом.

Мере за вештачко одржавање живота

Медицински, хируршки или болничарски захват или поступак који замењује неку виталну телесну функцију која више не може да функционише самостално. То укључује и потпомогнуту вентилацију и кардиопулмоналну реанимацију.

Живућа опорукa

Назив 'живућа опорукa' је израз који се понекад користи да се опише запис у којему нека особа изјављује своје жеље у вези одлука о својој могућој здравственој нези у будућности.

Палијативна нега

Палијативна нега значи медицински, хируршки или болничарски поступак чија је сврха ублажавање пацијентових болова, тегоба или патње, али то није мера за вештачко одржавање на животи.

Смртоносно оболење

Оболење или стање које ће највероватније довести до смрти оболеле особе. Смртоносни стадиј смртоносне болести значи стадиј те болести када више нема реалних изгледа да ће доћи до опоравка или престанка симптома (за стално или привремено).

Третман

Било које медицинско, хируршко или зубарско лечење или друга врста здравствене неге укључујући и меру вештачког одржавања у животу или палијативну негу.

Одлука о лечењу

Одлука којом се даје пристанак или се одбија дати пристанак за почетак или наставак било каквог лечења за дотичну особу.

Забелешке

Забелешке

Забелешке

Овај се документ може на захтев направити и у другим форматима за особе с инвалидитетом.

Produced by WA Cancer and Palliative Care Network
© Department of Health 2017

Copyright to this material is vested in the State of Western Australia unless otherwise indicated. Apart from any fair dealing for the purposes of private study, research, criticism or review, as permitted under the provisions of the *Copyright Act 1968*, no part may be reproduced or re-used for any purposes whatsoever without written permission of the State of Western Australia.